

1293

ROZPORZĄDZENIE DYREKTORA REGIONALNEGO ZARZĄDU GOSPODARKI WODNEJ W POZNANIU

z dnia 7 kwietnia 2008 r.

w sprawie: programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego zlewni rzek Pogona i Dąbrówka

Na podstawie art. 47 ust. 7 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019, Nr 175 poz. 1462, Nr 267 poz. 2255, Dz.U. z 2006 r. Nr 170 poz. 1217, Nr 227 poz. 1658, Dz.U. z 2007 r. Nr 21 poz. 125, Nr 64 poz. 427, Nr 75 poz. 493, Nr 88 poz. 587, Nr 147 poz. 1033, Nr 176 poz. 1238, Nr 181 poz. 1286, Nr 231 poz. 1704) zarządza się, co następuje:

§1. 1. Wprowadza się "Program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego zlewni rzek Pogona i Dąbrówka" określonego w drodze rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 4 kwietnia

2008 r. w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 57 poz. 1128), zwany dalej "Programem"..

2. Program stanowi Załącznik do rozporządzenia.

3. Okres realizacji programu ustala się na 4 lata począwszy od dnia wejścia rozporządzenia w życie.

§2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 4 maja 2008 r.

Dyrektor
(-) mgr inż. Bogdan Płuciennik

Załącznik
do rozporządzenia Dyrektora
Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu
z dnia 7 kwietnia 2008 r.

PROGRAM DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU OGRANICZENIE ODPIYU AZOTU ZE ŹRÓDEŁ ROLNICZYCH DLA OBSZARU SZCZEGÓLNIENARAŻONEGO ZLEWNI RZEK POGONA I DĄBRÓWKA OKREŚLONEGO W DRODZE ROZPORZĄDZENIA DYREKTORA REGIONALNEGO ZARZĄDU GOSPODARKI WODNEJ W POZNANIU Z DNIA 4 KWIETNIA 2008 R.

DZIAŁ I

OBSZAR OBJĘTY ZAKRESEM OBOWIĄZYWANIA PROGRAMU

§1. Program obejmuje obszar szczególnie narażony zlewni rzek Pogona i Dąbrówka, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód należy ograniczyć, wyznaczony w oparciu o granice hydrograficzne zlewni rzeki Pogona (od źródeł do ujścia do Kanału Mosińskiego) i rzeki Dąbrówka (od źródeł do ujścia do Kanału Mosińskiego), o łącznej powierzchni 163,1 km²

§2. Uwzględniając podział administracyjny, obszar zlewni rzek Pogona i Dąbrówka znajduje się na terenie województwa wielkopolskiego, powiatu gostyńskiego i krotoszyńskiego oraz gmin: Borek Wielkopolski, Koźmin Wielkopolski, Piaski oraz Pogorzela.

§3. Szczegółowy opis granicy obszaru zlewni rzek Pogona i Dąbrówka oraz jego przedstawienie na mapach poszczegół-

nych gmin zawiera rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 4 kwietnia 2008 r. w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 57 poz. 1128).

DZIAŁ II

NARUSZONE STANDARDY JAKOŚCI ŚRODOWISKA

§4. Na obszarze zlewni rzek Pogona i Dąbrówka jakość wód powierzchniowych nie odpowiada wymaganym standardom. Badania prowadzone w latach 2004-2006 w ramach państwowego monitoringu środowiska wykazały przekroczenia wartości granicznych azotanów we wszystkich 5 punktach pomiarowo-kontrolnych położonych na terenie zlewni - od 54% (na Dąbrówce na ujściu do Kanału Mosińskiego w 2006

r.) do 326% (na odcinku źródłowym Dąbrówki w miejscowości Szelejewo w 2004 r.).

We wszystkich punktach pomiarowo-kontrolnych stwierdzono także znaczne przekroczenia wartości granicznych wskaźników eutrofizacji, sięgające w przypadku N_{og} nawet 546% (na Dąbrówce w miejscowości Drogoszewo, km 7,7 w 2005 r.).

Przekroczenia wartości granicznych zarówno azotanów, jak i wskaźników eutrofizacji na terenie uznanym w 2003 r. jako obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych determinuje konieczność dalszej realizacji działań ukierunkowanych na ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.

W stosunku do obszarów szczególnie narażonych wyznaczonych w 2003 r., jako OSN uznano dodatkowo część gminy Pogorzela w granicach regionu wodnego Warty. Wynika to z faktu, iż OSN zlewni rzek Pogona i Dąbrówka graniczy z OSN zlewni rzeki Orla zlokalizowanego w granicach regionu wodnego Środkowej Odry wyznaczonego przez RZGW we Wrocławiu. Pominięcie obszaru gminy Pogorzela skutkowałoby brakiem ciągłości obszarów szczególnie narażonych na poziomie ponadregionalnym, gdyż część gminy Pogorzela leżąca w granicach administrowania RZGW we Wrocławiu została również ujęta w granice OSN.

§5. Obszar szczególnie narażony stanowiący obszar zasilania wód wrażliwych charakteryzuje się wysokim udziałem użytków rolnych. Ich powierzchnia w zlewniach Pogony i Dąbrówki zajmuje 77% ogólnej powierzchni, w tym grunty orne stanowią 72,3%.

DZIAŁ III

PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NIEZBĘDNYCH DO PRZYWRACANIA STANDARDÓW ŚRODOWISKA

ROZDZIAŁ I

Ustalenia ogólne

§6. Celem Programu jest zapobieganie pogorszeniu stanu czystości wód oraz poprawa naruszonych standardów jakości środowiska.

§7. W czasie realizacji Programu, działania będą ukierunkowane na eliminowanie błędów występujących podczas przechowywania i stosowania nawozów, poprzez wdrożenie określonych środków zaradczych do obowiązkowego stosowania przez wszystkich prowadzących działalność rolniczą na obszarze szczególnie narażonym.

§8. Określone w Programie środki zaradcze wynikają z następujących przepisów prawa:

- 1) Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. z 2007 r. Nr 147 poz. 1033),
- 2) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz.U. z 2001 r. Nr 60 poz. 616),
- 3) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. z 2003 r. Nr 4 poz. 44).

ROZDZIAŁ II

Podstawowe kierunki działań

§9. Program dla obszaru szczególnie narażonego zlewni rzek Pogona i Dąbrówka obejmuje następujące kierunki działań:

- 1) Poprawa praktyki rolniczej, obejmująca środki zaradcze związane z poprawą stosowania nawozów, gospodarki nawozami i gruntami w gospodarstwach rolnych.
- 2) Diagnozowanie zagrożeń wynikających z produkcji rolnej i sporządzenie rejestru gospodarstw stanowiących największe potencjalne zagrożenie emisją związków azotu.
- 3) Edukacja rolników w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie specjalistycznego doradztwa dla rolników.
- 4) Kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczeń i wypełniania przez rolników obowiązków wynikających z Programu.
- 5) Monitoring skuteczności realizacji Programu, obejmujący monitoring wód i gleb umożliwiający oszacowanie efektów zastosowanych środków zaradczych.
- 6) Działania wspomagające.

DZIAŁ IV

POPRAWA PRAKTYKI ROLNICZEJ

ROZDZIAŁ I

Okresy, w których nie wolno stosować nawozów

§10. Nawozy nie mogą być stosowane w okresach i w warunkach, gdy zawarte w nich składniki mineralne, szczególnie związki azotu, narażone są na wymywanie do wód gruntowych lub zmywanie do wód powierzchniowych powodując ich zanieczyszczenie.

§11. Wprowadza się zakaz stosowania nawozów w okresach:

Uwarunkowania	Nawozy naturalne		Nawozy azotowe mineralne
	płynne (gnojowica, gnojówka)	stałe (obornik)	
gleby nie uprawiane	cały rok	cały rok	cały rok
gleby uprawiane bez względu na przebieg pogody i stan gleby	1 XII – 28 II	1 XII – 28 II	1 X – 28 II
gleby odłogowane	1 XII – 28 II	1 XII – 28 II	1 X – 28 II
zboża ozime	pogłównie	pogłównie	od 20 VI do zbioru
zboża jare	pogłównie	pogłównie	od 20 VI do zbioru
rzepak	pogłównie ¹⁾	pogłównie	1 IX – 30 IX od 1 V do zbioru
buraki cukrowe i pastewne	pogłównie	pogłównie	od 1 VI do zbioru
ziemniaki	pogłównie ¹⁾	pogłównie	od początku kwitnienia do zbioru
kukurydza	pogłównie ¹⁾	pogłównie	od 1 VII do zbioru
strączkowe	pogłównie	pogłównie	w całym okresie wegetacji roślin
motylkowe wieloletnie	pogłównie	pogłównie	cały rok
łąki	1 XII - 28 II od 1 VII do ostatniego pokosu	1 XII - 28 II od 1 IV do ostatniego pokosu	1 I - 28 II 15 VII – 31 XII
pastwiska	1 XII - 28 II od 1 V do ostatniego wypasu	1 XII - 28 II od 1 IV do ostatniego wypasu	1 I - 28 II 15 VII – 31 XII

¹⁾ dopuszczalne jest stosowanie pogłównie wiosną w międzyrzędzia jedynie przy aplikowaniu doglebowym specjalnym sprzętem: rzepak – do 15 IV; ziemniaki – do 20 V; kukurydza – do 30 VI.

ROZDZIAŁ II

Dawki i sposoby nawożenia

§12. Nawożenie należy prowadzić w optymalnych terminach i w dawkach dostosowanych do stadium rozwoju nawożonych roślin.

§13. Nawozy naturalne i mineralne należy stosować równomiernie na powierzchni pól uwzględniając możliwość dzielenia dawek.

§14. Dopuszczalna dawka nawozu naturalnego zastosowanego w ciągu roku nie może przekraczać 170 kg azotu całkowitego na 1 ha użytków rolnych (Załącznik nr 1).

§15. Przy stosowaniu płynnych nawozów organicznych należy dawkować je w ten sposób, żeby maksymalna roczna dawka nie przekraczała 45 m³/ha.

§16. Przy ustalaniu dawek nawozów na pastwiska, należy brać pod uwagę ilość składników pozostawianych przez zwierzęta w formie odchodów.

§17. Należy dostosować obsadę zwierząt do możliwości wykorzystania nawozów naturalnych we własnym gospodarstwie lub zabezpieczyć zbyt nadwyżki nawozów (jeśli w gospodarstwie powstaje więcej obornika, gnojówki lub gnojowicy niż dopuszczalna roczna dawka określona w §14, należy znaleźć odbiorcę tych nadwyżek).

§18. Zabrania się stosowania płynnych nawozów naturalnych na glebach bez okrywy roślinnej na polach o nachyleniu większym niż 10%.

§19. Na polach o dużym nachyleniu (większym niż 10%) należy unikać stosowania nawozów łącznie ze środkami ochrony roślin, nawet jeżeli pozwalają na to instrukcje stosowania tych środków.

§20. Nie należy stosować nawozów, gdy prognozowane jest wystąpienie opadów.

§21. Oprócz terminów bezwzględnego zakazu stosowania nawozów wyszczególnionych w tabeli w §11 zabrania się również w innych terminach nawożenia gleb zamrzniętych do głębokości 30 cm, zalanych wodą, podmokłych lub przykrytych śniegiem oraz podczas opadów deszczu.

§22. Poza terminami bezwzględnego zakazu stosowania nawozów wyszczególnionymi w tabeli w §11, na glebach zamrzniętych powierzchniowo (przymrozki i odwilże w ciągu doby) można stosować nawozy, jeżeli uzasadniają to względy organizacyjne lub agrotechniczne. Dotyczy to pierwszej, wiosennej dawki nawozów azotowych na uprawach roślin ozimych.

§23. Na glebach o poziomie wody gruntowej znajdującej się płycej niż 1,2 m od powierzchni terenu zabrania się stosować nawozów naturalnych w formie płynnej.

§24. Na gleby o wysokim poziomie wody gruntowej pod trwałymi użytkami zielonymi nawozy mineralne, szczególnie azotowe i potasowe, należy stosować w sposób dawkowany, po każdym pokosie (wypasie). Nie może to być sprzeczne z terminami określonymi w §11.

§25. Zabieg nawożenia należy wykonywać przy sprzyjającym kierunku wiatru, zapobiegającym znoszeniu cząstek lub kropli nawozu na powierzchnię wody.

§26. Zabrania się mycia rozsiewaczy nawozów i opryskiwaczy w pobliżu wód powierzchniowych czy stref ochronnych wód. Wodę z mycia sprzętu należy równomiernie rozlać po powierzchni przeznaczonej do nawożenia, oddalonej o co najmniej 20 m od brzegów zbiorników i cieków wodnych.

ROZDZIAŁ III

Użytkowanie gruntów i organizacja produkcji na użytkach rolnych

§27. Grunty rolne powinny być utrzymywane zgodnie z wymaganiami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju

Wsi z dnia 12 marca 2007r. w sprawie minimalnych norm (Dz.U. z 2007 r. Nr 46 poz. 306 ze zm.).

§28. Użytkowanie gruntów powinno być dostosowane do naturalnych warunków glebowo-wodnych, w których zlokalizowane jest uprawiane pole. Podstawą organizacji produkcji rolniczej na gruntach rolnych jest prowadzenie upraw roślin lub ich ugorowanie, przy czym dla zbóż (pszenica, jęczmień, żyto, owies) zgodnie z rozporządzeniem przywołanym w §27 ten sam gatunek rośliny może być uprawiany na tej samej działce nie dłużej niż 3 lata.

§29. Po uprawie roślin strączkowych należy wprowadzać uprawy o dużym zapotrzebowaniu na azot.

§30. Część gruntów w gospodarstwie może być okresowo ugorowana lub odłogowana, ale pod stałą okrywą roślinną. Okrywa musi być pielęgnowana, w przypadku traw przynajmniej raz do roku koszona.

§31. Trwale użytki zielone powinny być użytkowane i co najmniej raz w roku koszone lub wypasane, chyba że inne wymagania wynikają z realizowanych programów rolnośrodowiskowych.

§32. Użytków zielonych położonych w pobliżu zabudowań inwentarskich nie można traktować jako stałych wybiegów dla zwierząt.

§33. Wszystkie zabiegi uprawowe należy przeprowadzać tak, aby gleby utrzymywać w dobrej strukturze, a zwłaszcza nie dopuścić do ich zagęszczenia i zaskorupienia.

§34. W przypadku nachylenia stoku powyżej 10% zabiegi uprawowe należy wykonywać w kierunku poprzecznym.

§35. Należy ograniczyć wypas zwierząt w bezpośrednim sąsiedztwie linii brzegowej cieków i zbiorników wód.

§36. Nie wolno lokalizować wodopojów bezpośrednio na zbiorniku lub cieku wodnym.

ROZDZIAŁ IV

Magazynowanie nawozów naturalnych oraz pasz soczystych

§37. Wszystkie powstające w gospodarstwie płynne i stałe odchody zwierzęce należy przechowywać w szczelnych zbiornikach lub na płytach.

§38. Obornik należy przechowywać na płycie lub w przypadku utrzymywania zwierząt na głębokiej ściółce w budynku inwentarskim o nieprzepuszczalnym podłożu. Pojemność płyty gnojowej powinna umożliwić gromadzenie i przechowywanie obornika przez okres, kiedy nie jest on rolniczo wykorzystywany. Okres ten powinien wynosić przynajmniej 6 miesięcy.

§39. Należy eliminować przechowywanie obornika na polu, bezpośrednio na gruncie niezabezpieczonym przed odciekami.

§40. Należy zapewnić pojemność zbiorników do przechowywania gnojówki i gnojowicy, przez okres w którym rolnicze ich wykorzystanie nie jest możliwe, co najmniej na 6-miesięczną produkcję tych nawozów.

§41. Usytuowanie zbiorników i płyt obornikowych powinno być zgodne z wymogami ustawy z dnia 7.07.1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2006 Nr 156 poz. 1118 ze zm.) i aktów wykonawczych (Załącznik nr 2).

§42. Wymaganą wielkość urządzeń do przechowywania nawozów naturalnych w przeliczeniu na 1 DJP podaje Załącznik nr 3.

§43. Należy zapewnić odprowadzanie wycieków ze stanowisk dla zwierząt oraz płyt gnojowych do zbiorników na gnojówkę i gnojowicę za pomocą odpowiedniej instalacji.

§44. Zabrania się odprowadzania do zbiornika na gnojowicę lub gnojówkę ścieków pochodzących z domowych instalacji sanitarnych.

§45. Zabrania się wprowadzania gnojówki i gnojowicy do szamb.

§46. Należy eliminować sporządzanie przym kiszonkowych bezpośrednio na gruncie niezabezpieczonym przed odciekami.

§47. Dopuszcza się składowanie kiszonek w odległości większej niż 20 m od wód powierzchniowych i stref ochronnych źródeł i ujęć wody, na utwardzonym nieprzepuszczalnym podłożu zabezpieczonym przed wyciekami do gruntu.

ROZDZIAŁ V

Dokumentacja prowadzona w gospodarstwach

§48. Prowadzący działalność rolniczą na obszarze szczególnie narażonym zobowiązani są do:

- 1) posiadania bilansu azotu w gospodarstwie wykonanego w każdym roku obowiązywania Programu,
- 2) posiadania corocznych planów nawożenia dla poszczególnych pól w gospodarstwie,
- 3) prowadzenia rejestru wykonanych zabiegów agrotechnicznych oraz ilości i rodzajów zastosowanych nawozów.
- 4) posiadania umowy na zbyt lub zakup/przyjęcie nadwyżki nawozów naturalnych.

§49. Bilans azotu oraz plan nawożenia należy opracować zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 23.12.2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. z 2003 r. Nr 4 poz. 44).

§50. Dokumenty wymienione w §48 należy przechowywać przez cały okres obowiązywania Programu.

DZIAŁ V

IDENTYFIKACJA GOSPODARSTW STANOWIĄCYCH NAJWIĘKSZE POTENCJALNE ŹRÓDŁO EMISJI ZWIĄZKÓW AZOTU

§51. W okresie do 5 miesięcy od ogłoszenia rozporządzenia Dyrektora RZGW w Poznaniu w sprawie wprowadzenia niniejszego Programu dla obszaru szczególnie narażonego Wójt, Burmistrz przy współpracy pracowników właściwych terytorialnie Ośrodków Doradztwa Rolniczego dokona identyfikacji gospodarstw spełniających kryteria określone w §52 oraz sporządzi rejestr gospodarstw.

§52. Do rejestru gospodarstw zostaną wpisane gospodarstwa rolne i hodowlane oraz fermy stanowiące największe potencjalne źródło emisji związków azotu, spełniające co najmniej jeden z poniżej wymienionych warunków:

- 1) podlegają Dyrektywie IPPC,
- 2) obsada zwierząt przekracza 1,5 DJP/ha użytków rolnych wg stanów średniorocznych (Załącznik nr 4)
- 3) istnieją inne przesłanki decydujące o uznaniu podmiotu za stanowiące istotne potencjalne zagrożenie emisją związków azotu, w szczególności:
 - a) stwierdzono ewidentne naruszenie przepisów ochrony środowiska, np. bezpośredni odpływ gnojówki, gnojowicy do cieków,
 - b) użytki rolne, budynki gospodarskie lub miejsca przechowywania nawozów lub pasz zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie wód szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

§53. Kryteria, o których mowa w §52 mogą ulec korekcie dokonanej przez Dyrektora RZGW w Poznaniu w trakcie realizacji Programu.

§54. Dane gospodarstw rolnych i hodowlanych oraz ferm ujętych w rejestrze gospodarstw Wójt, Burmistrz opracowuje w formie indywidualnych kart identyfikacyjnych.

§55. Dane gospodarstw rolnych i hodowlanych ujęte w indywidualnych kartach identyfikacyjnych przetwarzają się w rejestrze prowadzonym w formie elektronicznej przez RZGW w Poznaniu we współpracy z Wójtem, Burmistrzem.

§56. Karty identyfikacyjne zawierają dane osobowe osób fizycznych, które podlegają ochronie na podstawie ustawy z dnia 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. 2002 r. Nr 101 poz. 926, ze zm).

§57. Administratorem danych, o których mowa w §54 i §55, jest Wójt, Burmistrz, który zapewnia pełną kontrolę jakie dane osobowe zostają przekazane do przetwarzania oraz kiedy i przez kogo zostały pozyskane do zbioru.

§58. Dyrektor RZGW w Poznaniu przekazuje Wójtowi, Burmistrzowi wzór karty identyfikacyjnej oraz wzór rejestru gospodarstw w terminie jednego miesiąca od ogłoszenia Programu.

§59. Niezwłocznie po zakończeniu identyfikacji i sporządzeniu rejestru gospodarstw Wójt, Burmistrz w formie pisemnej poinformuje gospodarstwa rolne i hodowlane oraz fermy podlegające Dyrektywie IPPC o wpisaniu ich do gminnego rejestru oraz przekazuje rejestr gospodarstw w wersji elektronicznej Dyrektorowi RZGW w Poznaniu.

§60. Każda zmiana rejestru gospodarstw dokonana przez Wójta, Burmistrza wymaga niezwłocznego poinformowania Dyrektora RZGW w Poznaniu o zaistniałych zmianach.

§61. Dyrektor RZGW w Poznaniu przekazuje niezwłocznie rejestr gospodarstw oraz informacje o jego zmianach Wielkopolskiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Poznaniu oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu.

§62. Dane indywidualne gospodarstw wpisanych do rejestru będą dostępne dla właściwych terytorialnie Wójtów, Burmistrzów, służb doradztwa rolniczego, Dyrektora RZGW w Poznaniu, Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz organów odpowiedzialnych za monitoring skuteczności Programu w zakresie niezbędnym do jego prowadzenia.

§63. Gospodarstwa rolne i hodowlane oraz fermy podlegające Dyrektywie IPPC stanowiące istotne potencjalne zagrożenie emisją związków azotu, wpisane do rejestru gospodarstw podlegają w czasie obowiązywania Programu monitoringowi stanu rolnictwa, który przeprowadza Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

§64. Monitoring stanu rolnictwa dotyczy zmian pogłowia zwierząt, struktury gospodarstw, struktury użytkowania gruntów, przeciętnej wielkości nawożenia mineralnego i organicznego, wyposażenia gospodarstw w infrastrukturę do magazynowania nawozów naturalnych oraz istotnych zmian w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze obowiązywania Programu.

§65. Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu przeprowadza monitoring stanu rolnictwa poprzez porównanie danych charakteryzujących gospodarstwa, uzyskanych z ankietyzacji wykonanej w pierwszym i ostatnim roku obowiązywania Programu.

§66. Wszystkie gospodarstwa rolne i hodowlane oraz fermy podlegające Dyrektywie IPPC wpisane do rejestru gospodarstw, właściwe terytorialnie organy administracji oraz podległe im jednostki zobowiązuje się do bezpłatnego udostępniania danych dla przeprowadzenia niezbędnej identyfikacji jak i prowadzenia monitoringu stanu rolnictwa.

§67. Dane indywidualne gospodarstw rolnych i hodowlanych oraz ferm wpisanych do rejestru gromadzi się i przetwarza w sposób zapewniający ich ochronę i zabezpieczenie przed ich utratą oraz nieuprawnionym dostępem do nich.

§68. W celu analizy efektów Programu oraz zapewnienia danych do sprawozdawczości dane indywidualne gospodarstw rolnych i hodowlanych oraz ferm wpisanych do rejestru Wójt, Burmistrz i Dyrektor RZGW w Poznaniu przechowują przez 1 rok po okresie, w jakim gospodarstwo znajdowało się w granicach ustanowionego obszaru szczególnie narażonego.

DZIAŁ VI

EDUKACJA I DORADZTWO DLA ROLNIKÓW

§69. Wójt, Burmistrz gminy objętej Programem w terminie 2 miesiące od ogłoszenia Programu rozpowszechni w zwyczajowo przyjęty sposób informacje o objęciu gminy lub jej fragmentu zasięgiem obszaru szczególnie narażonego oraz zapozna lokalne społeczności z celem, zakresem i sposobem wprowadzania Programu na danym terenie.

§70. W terminie 2 miesiące od sporządzenia rejestru gospodarstw Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Poznaniu i Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu przygotowują wytyczne do organizacji i realizacji systemu doradztwa dla gospodarstw rolnych i hodowlanych objętych Programem.

§71. Należy prowadzić obowiązkowe szkolenia dla rolników, których gospodarstwa zostały wpisane do rejestru.

§72. Zaleca się objęcie szkoleniami wszystkich rolników gospodarujących na obszarze szczególnie narażonym.

§73. Obowiązkowe szkolenia, o których mowa w §71 muszą odbywać się co roku, w terminach niekolidujących z prowadzonymi w gospodarstwach pracami.

§74. Obowiązek organizacji szkoleń, o których mowa w §71 i w §72 spoczywa na Wójcie, Burmistrzu, który w szczególności zapewnia miejsce dla ich przeprowadzenia, zaś merytoryczną obsługę zapewniają Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego i Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Poznaniu.

§75. Każdy rolnik, którego gospodarstwo zostało umieszczone w rejestrze ma obowiązek wzięcia udziału w takim szkoleniu co roku.

§76. Podczas szkoleń należy:

- 1) Szczegółowo objaśnić cel wprowadzania niniejszego Programu. Należy zwrócić szczególną uwagę na konieczność ochrony zasobów wodnych i brak możliwości odstąpienia od jego realizacji.
- 2) Podnieść poziom świadomości społecznej w zakresie istnienia i ważności problemu zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych.
- 3) Omówić sposoby identyfikacji potencjalnych źródeł zanieczyszczenia z gospodarstw.
- 4) Wypracować wśród rolników umiejętności samodzielnego rozpoznawania, oceny i likwidacji zanieczyszczeń na terenie własnego gospodarstwa rolnego.
- 5) Promować stosowanie dobrych praktyk rolniczych.
- 6) Prowadzić specjalistyczne doradztwo w zakresie:
 - sporządzania bilansu azotu i planów nawożenia,
 - gospodarowania nawozami.

§77. Specjalistyczne doradztwo w szczególności w zakresie sporządzania planów nawożenia i bilansów azotu, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu w pierw-

szej kolejności zapewnia rolnikom, których gospodarstwa rolne i hodowlane zostały wpisane do rejestru.

DZIAŁ VII

KONTROLA ROLNICZYCH ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZENIA

§78. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Poznaniu prowadzi kontrole gospodarstw rolnych i hodowlanych:

- 1) umieszczonych w rejestrze w zakresie:
 - a) sprawdzania dokumentacji, do której prowadzenia zostały one zobowiązane (coroczny bilans azotu, coroczny plan nawożenia, rejestr wykonanych zabiegów agrotechnicznych oraz ilości i rodzajów zastosowanych nawozów, umów na zbyt nadwyżek nawozów naturalnych),
 - b) uczestnictwa w obowiązkowych szkoleniach,
 - c) realizacji obowiązków związanych z przechowywaniem i zagospodarowaniem odchodów zwierzęcych, przestrzegania dawek, terminów i sposobu nawożenia (m.in. nie przekraczanie 170 kg N w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych z nawozów naturalnych) oraz realizacji podstawowych obowiązków nałożonych przez Dyrektora RZGW w Poznaniu.
- 2) nieumieszczonych w rejestrze w zakresie:
 - a) sprawdzania dokumentacji, do której prowadzenia zostały one zobowiązane (coroczny bilans azotu, coroczny plan nawożenia, rejestr wykonanych zabiegów agrotechnicznych oraz ilości i rodzajów zastosowanych nawozów, umów na zbyt nadwyżek nawozów naturalnych),
 - b) realizacji obowiązków związanych z przechowywaniem i zagospodarowaniem odchodów zwierzęcych, przestrzegania dawek, terminów i sposobu nawożenia (m.in. nie przekraczanie 170 kg N w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych z nawozów naturalnych) oraz realizacji podstawowych obowiązków nałożonych przez Dyrektora RZGW w Poznaniu.

§79. Kontrole, o których mowa w §78 Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska uwzględnia w przygotowywanych corocznie planach kontroli.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu:

- 1) zaleca się w każdym roku jego wdrażania objęcie kontrolą gospodarstw rolnych i hodowlanych na obszarze szczególnie narażonym w ilości odpowiadającej 5% ogólnej liczby gospodarstw wpisanych do rejestru,
- 2) ustala się minimalną roczną liczbę kontroli gospodarstw rolnych i hodowlanych, o których mowa w §78 ust. 1 i ust. 2 w łącznej ilości xxx.

§80. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Poznaniu przynajmniej 1 raz w okresie obowiązywania Programu przeprowadza kontrole wszystkich instalacji, o których mowa w ust. 6 pkt 4-8 załącznika do rozporządzenia Ministra

Środowiska z dnia 26.06.2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz.U. z 2002 r. Nr 122 poz. 1055) w zakresie przestrzegania wymagań określonych w pozwoleniach zintegrowanych. W przypadku stwierdzenia przekroczenia obowiązujących przepisów lub standardów kontrolę należy powtórzyć zgodnie z obowiązującą procedurą Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

§81. Na podstawie ustaleń kontroli stwierdzających występowanie nieprawidłowości w kontrolowanych podmiotach Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Poznaniu podejmuje działania, o których mowa w art. 12 ustawy z dnia 20.07.1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 44 poz. 287).

§82. Dyrektor RZGW w Poznaniu, z uwagi na obowiązujące go wymagania, może uszczegółowić zakres kontroli i formę opracowania ich wyników w celu jednolitego przygotowania sprawozdań dla Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej z tego zakresu.

DZIAŁ VIII

MONITORING SKUTECZNOŚCI PROGRAMU

§83. Dla oceny skuteczności Programu należy prowadzić monitoring efektów realizacji Programu:

- 1) obserwacje i ocenę zasobności gleb w azot i fosfor, jakości płytkich wód gruntowych w profilu glebowym oraz ocenę zachodzących zmian - wykonuje Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Poznaniu na podstawie wyników prowadzonych badań monitoringowych,
- 2) monitoring jakości wód powierzchniowych i podziemnych, obserwacje i ocenę ich stanu oraz zachodzących zmian - zgodnie z metodyką Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wykonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Poznaniu na podstawie wyników prowadzonych badań monitoringowych,
- 3) obserwacje i ocenę jakości wód podziemnych, pobieranych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia - wykonuje Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu na podstawie prowadzonych badań zgodnie z metodyką Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

§84. Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Poznaniu odpowiedzialna za prowadzenie monitoringu zasobności gleb w azot i fosfor oraz płytkich wód gruntowych w profilu glebowym przygotowuje projekt w tym zakresie w terminie 2 miesięcy od sporządzenia rejestru gospodarstw rolnych i hodowlanych oraz ferm podlegających Dyrektywie IPPC.

§85. Liczba punktów sieci oraz zakres monitoringu zasobności gleb i płytkich wód gruntowych w profilu glebowym powinny uwzględniać zarówno potrzeby, jak również ich hierarchię, ustalone w oparciu o wykonaną identyfikację gospodarstw i podmiotów mogących stanowić istotne źródło emisji związków azotu na obszarze obowiązywania Programu.

§86. Liczba i rozmieszczenie punktów monitoringowych wód powierzchniowych, podziemnych oraz zasobności gleb i płytkich wód gruntowych podlegają corocznej ocenie i weryfikacji pod kątem potrzeb oceny jakości wód i wpływu rolnictwa na ich jakość.

§87. Ocenę i weryfikację punktów monitoringowych, o których mowa w:

- 1) §83 pkt 1 - wykonuje Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Poznaniu przy współpracy z RZGW w Poznaniu zgodnie z ustaleniami i na podstawie obowiązujących przepisów.
- 2) §83 pkt 2 - wykonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Poznaniu przy współpracy z RZGW w Poznaniu zgodnie z ustaleniami i na podstawie obowiązujących przepisów.

DZIAŁ IX

DZIAŁANIA WSPOMAGAJĄCE

§88. Skuteczna realizacja Programu wymaga udzielania maksymalnej pomocy zaangażowanym stronom. W związku z powyższym należy:

- 1) udzielać priorytetowej pomocy finansowej na warunkach preferencyjnych:
 - a) rolnikom w zakresie przedsięwzięć związanych z realizacją wymagań Programu,
 - b) jednostkom wskazanym jako odpowiedzialne za edukację i doradztwo dla rolników,
 - c) jednostkom wskazanym jako odpowiedzialne za monitoring skuteczności Programu,
 - d) jednostkom wskazanym jako odpowiedzialne za kontrolę rolniczych źródeł zanieczyszczenia,
 - e) jednostkom wskazanym jako odpowiedzialne za prowadzenie monitoringu stanu rolnictwa gospodarstw rolnych i hodowlanych oraz ferm podlegających Dyrektywie IPPC stanowiących istotne potencjalne zagrożenie emisją związków azotu na obszarze obowiązywania Programu;
- 2) udzielać pomocy organizacyjnej i formalnej:
 - a) wszystkim stronom związanym z realizacją Programu w zakresie dostępu do danych i materiałów potrzebnych do realizacji Programu oraz bezpłatnego ich udostępniania,
 - b) rolnikom w zakresie:
 - pozyskiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych służących poprawie warunków ochrony środowiska w gospodarstwie, w tym pomocy z działania "Modernizacja gospodarstw rolnych", w ramach PROW 2007-2013,
 - w realizacji działań dofinansowywanych z PROW 2007-2013, w ramach programów rolnośrodowiskowych ukierunkowanych na zmniejszenie inten-

sywności produkcji rolniczej, ochronę wód przed zagrożeniami wynikającymi z produkcji rolniczej itp.

- zrzeszania się w związki i grupy producenckie, dla wspólnej realizacji zadań związanych z ochroną środowiska,
- opracowywania i uzgadniania dokumentacji związanej z budową urządzeń do gromadzenia i przechowywania nawozów naturalnych;

3) traktować działania inwestycyjne z zakresu sanitacji wsi w granicach obszaru objętego Programem jako priorytetowe, od których pośrednio uzależniona jest wypadkowa ocena jakości wód.

DZIAŁ X

HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

§89. Zakładane koszty realizacji poszczególnych zadań, rozłożone na lata obowiązywania Programu przedstawiono w Załączniku nr 5.

§90. Źródłem finansowania realizacji zadań określonych w Programie są środki własne podmiotów i jednostek, do których kieruje się określone obowiązki oraz środki celowe uzyskane na podstawie odrębnych przepisów.

DZIAŁ XI

SPOSÓB DOKUMENTOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

§91. Organem sprawozdawczym z realizacji Programu mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych na obszarze regionu wodnego jest Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

§92. Dla celów kontrolnych i sprawozdawczych realizacji Programu należy prowadzić następującą dokumentację:

- 1) Wójt /Burmistrz:
 - a) rejestr przeprowadzonych działań informacyjnych,
 - b) wykaz zmian dokonanych w gminnym rejestrze gospodarstw - niezwłocznie po dokonanej zmianie,
 - c) wykaz zrealizowanych inwestycji w zakresie sanitacji wsi i budowy oczyszczalni ścieków na obszarze objętym Programem.
- 2) Starosta - rejestr złożonych zawiadomień i wydanych pozwoleń na budowę obiektów służących magazynowaniu płynnych i stałych odchodów zwierzęcych i pasz soczystych.
- 3) Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu:
 - a) rejestr prowadzonych szkoleń - zawierający terminy szkoleń, lokalizację, nazwiska wykładowców, ilość rolników; załącznik stanowią listy obecności i programy szkoleń,

b) rejestr zrealizowanych działań doradczych dla rolników.

4) Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Poznaniu:

a) rejestr przeprowadzanych badań monitoringowych wód powierzchniowych i podziemnych, zawierający właściwy metodologicznie opis realizowanych badań ich wyniki i analizę oraz ocenę stanu wód i zachodzących zmian.

b) rejestr przeprowadzonych kontroli - zawierający daty kontroli, nazwiska kontrolowanych, wyniki kontroli, działania pokontrolne.

5) Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Poznaniu, oraz Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu - rejestr przeprowadzonych badań monitoringowych, zawierający właściwy metodologicznie opis realizowanych badań, ich wyniki i analizę oraz opis (ocenę) zachodzących zmian .

§93. Wymienione w §92 informacje, wraz ze sprawozdaniem z realizacji poszczególnych zadań, wskazane jednostki przekazują Dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu do końca lutego za każdy ubiegły rok kalendarzowy Programu oraz w ciągu 1 miesiąca po zakończeniu jego obowiązywania.

DZIAŁ XII

PODMIOTY, DO KTÓRYCH KIEROWANE SĄ OBOWIĄZKI

§94. Obowiązki określone w Programie skierowane są w szczególności do działających na obszarze szczególnie narażonym: prowadzących działalność rolniczą na obszarze szczególnie narażonym, Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Poznaniu, Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu, Burmistrza Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski, Burmistrza Borku Wielkopolskiego, Wójta Gminy Piaski, Burmistrza Pogorzeli, Starosty Gostyńskiego, Starosty Krotoszyńskiego, Wojewody Wielkopolskiego, Marszałka Wielkopolskiego, Wielkopolskiej Izby Rolniczej i innych organizacji rolniczych oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz właściwych terytorialnie Gminnych i Powiatowych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

- 1) Prowadzący działalność rolniczą na obszarze szczególnie narażonym zobowiązani są do realizacji zadań określonych w szczególności w dziale IV oraz §66 i §75.
- 2) Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu zobowiązany jest do realizacji zadań określonych w szczególności w Dziale VI oraz w §51, §63, §65, §66, §88 ust. 2, §92 ust. 3, §93.
- 3) Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Poznaniu zobowiązana jest do realizacji zadań określonych w szczególności w §66, §74, §83 ust. 1, §84, §85, §86, §87 ust. 1, §92 ust. 5, §93.

- 4) Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska zobowiązany jest do realizacji zadań określonych w szczególności w Dziale VII oraz w §66, §83 ust. 2, §86, §87 ust. 2, §92 ust. 4, §93.
- 5) Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu zobowiązany jest do realizacji zadań określonych w szczególności w §83 ust. 3, §92 ust. 5, §93.
- 6) Wójt i burmistrzowie gmin zobowiązani są do realizacji zadań określonych w szczególności w Dziale IX oraz w §51, §54, §55, §57, §59, §60, §66, §68, §69, §74, §92 ust. 1, §93.
- 7) Starostowie powiatów zobowiązani są do realizacji zadań określonych w szczególności w Dziale IX oraz w §66, §92 ust. 2, §93.
- 8) Wojewoda Wielkopolski zobowiązany jest do realizacji zadań określonych w szczególności w Dziale IX oraz w §90.
- 9) Marszałek Wielkopolski zobowiązany jest do realizacji zadań określonych w szczególności w Dziale IX oraz w §90
- 10) Wielkopolska Izba Rolnicza i inne organizacje rolnicze zobowiązane są do realizacji zadań określonych w szczególności w §88 ust. 2.
- 11) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz właściwe terytorialnie Gminne i Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz zobowiązane są realizować zadania określone w §88 ust. 1 i ust. 3

SPOSÓB OBLICZANIA ROCZNEJ ZAWARTOŚCI AZOTU W NAWOZACH
NATURALNYCH WYPRODUKOWANYCH W GOSPODARSTWIE ROLNYM
(WG DZ.U. Z 2005 R. NR 17 POZ. 142)

Rodzaj zwierząt	SYSTEM UTRZYMANIA											Zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych przez poszczególne rodzaje zwierząt (w kg)
	Głęboka ściółka			Płytką ściółką					Bezściółkowo			
	Obornik			Obornik		Gnojówka			Gnojowica			
	Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Produkcja obornika przez poszczególne rodzaje zwierząt (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)	Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Produkcja obornika przez poszczególne rodzaje zwierząt (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)	Produkcja gnojówki przez poszczególne rodzaje zwierząt (w m ³ /rok)	Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojówki)	Liczba zwierząt według stanu średniorocznego	Produkcja gnojowicy przez poszczególne rodzaje zwierząt (w m ³ /rok)	Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojowicy)	
Bydło												
buhaje		19	5,9		10,5	2,6	5,8	3,3		22,0	3,5	
krowy		18	6,1		10	2,8	6,2	3,8		25,0	4,0	
jałówki cielne		16	6		8,5	2,6	5,4	3,1		23,0	3,1	
jałówki powyżej 1 roku życia		14	4,6		7,5	1,6	2,8	2,6		21,0	2,9	
jałówki od 1/2 do 1 roku życia		12	2,1		6	0,8	1,8	1,7		18,0	2,6	
cielęta do 1/2 roku życia		4	0,6		2	0,4	0,9	1		15,0	2,4	
Trzoda chlewna												
knury		6,5	3,5		3,2	2,1	2,9	3,3		4,6	4,0	
maciory		7	3,7		3,7	2,2	3,6	3,4		4,6	4,2	
warchlaki od 2 do 4 miesięcy życia		2,5	2		0,1	0,5	1,1	0,8		1,7	1,6	
prosięta do 2 miesięcy życia		1,2	0,05		0,2	0,01	0,9	0,02		0,5	1,4	
tuczniaki		4,5	2,4		2,5	2,4	2,2	3,6		3,5	3,6	
Konie												
ogierzy		10,5	6,0		7,0	2,7	2,0	1,9				
klacze, wałachy		10,5	6,2		7,5	2,9	2,4	2,1				
żrebacki powyżej 2 lat życia		8,5	5,2		6,5	2,5	1,7	1,8				

źrebaki powyżej 1 roku życia		8,0	4,2		5,0	1,8	1,4	1,3		
źrebaki od 1/2 do 1 roku życia		3,5	2,7		2,0	1,3	1,2	0,9		
źrebięta do 1/2 roku życia		1,8	0,15		1,0	0,8	0,7	0,5		
Owce										
tryki powyżej 1 i 1/2 roku życia		1,7	6,7		0,9	3,1	0,28	3,0		
owce powyżej 1 i 1/2 roku życia		2,0	6,9		0,8	3,2	0,3	3,1		
jagnięta powyżej 3 i 1/2 miesiąca życia		0,6	4,3		0,4	1,9	0,09	2,0		
jarłaki tryczki		0,8	4,5		0,6	2,1	0,12	2,2		
jarłaki maciory		0,9	4,8		0,8	2,2	0,28	2,3		
Drób (pomiot kurzy)										
kury					0,045	14,5				
kaczki					0,084	5,1				
brojlery					0,026	26,7				
gęsi					0,036	24,5				
indyki					0,037	25,4				
gołębie					0,03	23,0				
Inne										
lisy i jenoty					0,15	1,5				
norki i tchórze					0,6	1,8				
króliki					0,5	5,4				
szynszyle									0,011	0,53
daniele					2,1	10,1				
kozy					1,8	9,4				
strusie afrykańskie					1,5	16				
strusie Emu i Nandu					1,0	16				

inne zwierzęta o łącznej masie 500 kg z wyłączeniem ryb			10,0	6,0		
Zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych w gospodarstwie rolnym (w kg)						
Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym (w ha)						
Zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych w gospodarstwie rolnym (w kg/ha użytków rolnych)						

Objaśnienia do tabeli:

- 1) wypełnia się tylko białe pola;
- 2) podane w tabeli ilości produkowanego obornika, gnojówki i gnojowicy przez poszczególne rodzaje zwierząt oraz zawartości azotu w oborniku, gnojówce i gnojowicy są uśrednione;
- 3) zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych przez poszczególne rodzaje zwierząt oblicza się przy zastosowaniu następującego wzoru:
liczba zwierząt według stanu średniorocznego x produkcja obornika lub gnojówki lub gnojowicy x zawartość azotu;
- 4) gleby nie uprawiane nie są wliczane do areалу gospodarstwa, na którym można wykorzystać nawozy
- 5) zawartość azotu w nawozach naturalnych wyprodukowanych w gospodarstwie rolnym oblicza się przez dodanie wartości uzyskanych dla poszczególnych rodzajów zwierząt, a następnie przez podzielenie uzyskanej w ten sposób wartości przez powierzchnię użytków rolnych w gospodarstwie rolnym wyrażoną w ha.

Załącznik nr 2

WYMAGANE ODLEGŁOŚCI DLA OBIEKTÓW I URZĄDZEŃ
(WG DZ.U. Z 1997 R. NR132 POZ. 877)

Wyszczególnienie	Dla zbiorników zamkniętych na płynne odpady (m) odległość mierzona od osi pokryw i wylotów wentylacyjnych	Wyszczególnienie	Dla zbiorników otwartych o pojemności do 200 m ³ oraz płyt obornikowych (m)
Od otworów okiennych i drzwiowych pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na działkach sąsiednich	15	Od otworów okiennych i drzwiowych pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na działkach sąsiednich	30
Od magazynów środków spożywczych, a także obiektów budowlanych przetwórstwa rolno-spożywczego	15	Od budynków przetwórstwa rolno-spożywczego i magazynów środków spożywczych	50
Od granicy działki sąsiedniej	4	Od granicy działki sąsiedniej	4
Od studni	5	Od studni	15
Od budynków magazynowych ogólnych	5	Od budynków magazynowych pasz i ziarna	10
Od silosów na zboże i pasze	5	Od silosów na zboże i pasze	5
Od silosów na kiszonki	5	Od silosów na kiszonki	10

Naziemne zbiorniki oraz częściowo zagłębione zbiorniki otwarte o wysokości ścian mniejszej niż 1,8 m nad poziom terenu muszą być zabezpieczone ogrodzeniem o wysokości co najmniej 1,8 m.

Dla otwartych zbiorników o pojemności większej niż 200 m³ minimalne odległości od innych obiektów określa się w indywidualnej decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Załącznik nr 3

WYMAGANA WIELKOŚĆ URZĄDZEŃ DO PRZECHOWYWANIA NAWOZÓW NATURALNYCH W PRZELICZENIU NA 1 DJP
(WG DZ.U. Z 2005 R. NR 17 POZ. 142)

Sposób utrzymywania zwierząt	Powierzchnia/pojemność płyty/zbiornika na obszarach szczególnie narażonych – 6 m-cy
System ściółkowy	Bydło, trzoda chlewna
	3,5 m ² /1 DJP dla obornika
	3 m ³ /1 DJP dla gnojówki
	Drób
	1,6 m ² /1 DJP dla obornika
	0,25 m ³ /1 DJP dla gnojówki
Bezściółkowy	Konie
	3,5 m ² /1 DJP dla obornika
	1,5 m ³ /1 DJP dla gnojówki
	10 m ³ /1 DJP dla gnojowicy

Załącznik nr 4

WSPÓŁCZYNNIKI PRZELICZENIOWE SZTUK ZWIERZĄT GOSPODARSKICH NA DJP
(WG DZ.U. Z 2005 NR 92 POZ. 769)

Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania sztuk rzeczywistych na DJP	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania sztuk rzeczywistych na DJP
Ogiery	1,2	Knury	0,4
Klacze, watachy	1,2	Maciory	0,35
Małe konie: hucuty, koniki polskie, kuce	0,6	Warchlaki 2-4-miesięczne	0,07
Żrebaki powyżej 2 lat	1	Prosięta do 2 miesięcy	0,02
Żrebaki powyżej 1 roku	0,8	Tuczniaki	0,14
Żrebaki od 1/2 do 1 roku	0,5	Tryki powyżej 1 i 1/2 roku	0,12
Żrebięta do 1/2 roku	0,3	Owce powyżej 1 i 1/2 roku	0,1
Buhaje	1,4	Jagnięta do 3 i 1/2 miesiąca	0,05
Krowy	1	Jarlaki tryczki	0,08
Jałówki cielne	1	Jarlaki maciory	0,1
Jałówki powyżej 1 roku	0,8	Kury, kaczki	0,004
Jałówki od 1/2 do 1 roku	0,3	Gęsi	0,008
Cielęta do 1/2 roku	0,15	Indyki	0,024
Kozy	0,15	Strusie	0,2
Jelenie	0,29	Perlice	0,003
Daniele	0,12	Przepiórki	0,0003
Lisy, jenoty	0,025	Gołębie	0,002
Norki, tchórze	0,0025	Perlice	0,003
Nutrie	0,007	Psy	0,05
Szynszyle	0,001	Króliki	0,007
Inne zwierzęta o łącznej masie 500 kg, z wyłączeniem ryb			1

Załącznik nr 5

HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY

Szacunek kosztów Programu [tys. zł]								
Lp.	Opis zadania	Koszty ponosi	Suma	Lata				
				2008	2009	2010	2011	2012
1	identyfikacja gospodarstw, prowadzenie rejestru i działalność informacyjna	Wójt / Burmistrz / WODR	130	50	20	20	20	20
2	monitoring stanu rolnictwa	WODR	82	20	20	0	20	20
3	edukacja rolników	WODR / SCh-R	54	7	14	14	14	7
4	doradztwo specjalistyczne	WODR	360	45	90	90	90	45
5	monitoring skuteczności Programu	SChR	18	2	5	5	5	2
		WIOŚ	216	27	54	54	27	
6	kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia	WIOŚ	82	10	21	21	21	10
7	inwestycje w zakresie budowy urządzeń do przechowywania nawozów naturalnych	Rolnik	12.000	1.500	3.000	3.000	3.000	1.500
RAZEM			12.942	1.662	3.223	3.203	3.223	1.632